

2. Модельные правила европейского частного права / пер. с англ., науч. ред. Н.Ю. Рассказова. М.: Статут, 2013. 989 с.
3. Принципы международных коммерческих договоров УНИДРУА / пер. с англ. А.С. Комарова. М.: Статут, 2006. 735 с.
4. Принципи європейського договірної права. Коментарі та рекомендації / пер. з англ. ТОВ «Асоціація експортерів і імпортерів «ЗЕД»». К.: Асоціація «ЗЕД», 2013. 304 с.
5. Белов В. А. Кодекс европейского договорного права. European Contract Code: общий и сравнительно-правовой комментарий. В 2 кн. Книга 1. М.: Издательство Юрайт, 2017. 308 с.
6. Електронний ресурс. Режим доступу: www.trans-lex.org
7. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://pravo.hse.ru>

Н.В. Никитченко

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри господарського права і процесу
Університету державної фіскальної служби України*

ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ

Господарська діяльність за своєю суттю є поєднанням майнових і організаційних елементів для того, щоб виробити та реалізувати продукцію, виконати роботу або надати певну господарську послугу, саме «господар» (підприємець чи інший суб'єкт господарювання) на свій розсуд організовує використання необхідного для цього майна. Однак організаційний аспект господарської діяльності має не тільки свій внутрішній, а й зовнішній прояв [1, с. 10]. Останній проявляється в організаційно-господарських відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування, які відповідно до ч. 1 ст. 8 ГК України не є суб'єктами господарювання, однак, якщо вони наділені господарською компетенцією, то можуть прямо або опосередковано впливати на здійснення господарської діяльності за допомогою інструментів державного контролю.

Здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності реалізується відповідно до ч. 4 ст. 3 ГК України через організаційно-господарські відносини. Під організаційно-господарськими відносинами у ч. 6 ст. 3 ГК України розуміються

відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю. В даному випадку можна говорити не лише про організацію господарської діяльності, а і про управління нею. Разом з тим, як зазначає О. А. Беляневич, термін «організація» зводиться до управління, що є неправильним по суті. У складі організаційно-господарських відносинах повинні бути виділені не тільки організаційні субординаційні відносини, побудовані на підпорядкуванні суб'єкта господарювання суб'єкту організаційно-господарських повноважень, а й організаційні координаційні відносини, засновані на засадах формальної рівності [2, с. 410, 417].

Якщо застосувати дане положення до здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності, то можна виокремити таке. Організаційні субординаційні відносини при здійсненні державного контролю виникають, як правило, тоді, коли контролюючий орган інспектує діяльність суб'єкта господарювання, а саме проводить перевірку відповідності його дій чинному законодавству. Фактично такий вид державного контролю має фіскальну складову. Однак, якщо орган державного контролю ставить за мету допомогти суб'єкту господарювання, так би мовити, надати послугу (сервіс), консультацію, то в такому випадку мова йде про організаційні координаційні відносини між суб'єктом господарювання і органом державного контролю. Прикладом такого контролю є державний аудит, який здійснює Державна аудиторська служба України, коли аудитор перевіряє відповідну господарську діяльність за низкою показників (дотримання чинного законодавства, доцільність, рентабельність, своєчасність, ризикованість тощо) та надає свої пропозиції керівнику.

Однак в Україні організаційно-координаційний державний контроль, який вибудовується з урахуванням принципу партнерських відносин між органами державного контролю та суб'єктами господарювання, фактично не реалізується. Практично державний контроль здійснюється органами державного контролю за допомогою адміністрування, інспектування, тобто у формі перевірки на предмет відповідності дій підконтрольного об'єкта вимогам чинного законодавства. Проте, адмініструвати означає керувати установою, організацією, підприємством, управляти

бюрократично за допомогою наказів і розпоряджень. Тобто у межах повноважень проводити перевірки, знаходити правопорушення та притягувати до відповідальності винних осіб. Фактично це здійснення контролюючими органами нагляду у сфері господарської діяльності. Ці дії потрібні. Але їх недостатньо. Досягнення балансу інтересів при здійсненні державного контролю у сфері господарської діяльності потребує встановлення взаємних прав, обов'язків і відповідальності учасників таких організаційно-господарських відносин.

Слід враховувати, що, як функція державної влади, державний контроль у сфері господарської діяльності необхідний сучасному суспільству для виявлення конфлікту приватних і публічних інтересів, розв'язання протиріч і забезпечення збалансованого суспільного розвитку. А особливістю господарсько-правового підходу є те, що він базується на застосуванні методу балансу інтересів у вирішенні будь-яких проблем та врегулюванні проблемних ситуацій у сфері господарювання. Це забезпечує застосування рівного, збалансованого підходу до регулювання як горизонтальних, так і вертикальних відносин, до будь-яких різновидів організаційно-господарських відносин, у т.ч. різних видів державного контролю тощо. Реалізація такого підходу забезпечується тим, що за основу в господарсько-правовому регулюванні беруться конституційні права і обов'язки суб'єктів господарювання та інших учасників господарських відносин. Фактично мова йде про реалізацію принципу «верховенства права», який дозволяє вибудовувати відносини між органами державного контролю і суб'єктами господарювання за принципом «партнерських відносин», однак поки що в Україні відсутнє законодавче підґрунтя для таких відносин. Відповідно, потрібна концепція надання державними органами послуг суб'єктам господарювання (концепція публічних послуг), в рамках якої будуть створені передумови для організації суб'єктами господарювання превентивного захисту своїх прав.

Господарська діяльність була і є об'єктом державного контролю. Однак проводитися державний контроль у сфері господарювання повинен з урахування принципу «партнерських відносин» та в рамках реалізації концепції публічних послуг.

По-перше, в ринкових умовах необхідною умовою стійкого розвитку економічних систем є узгодження цілей між системою в

цілому та її окремими частинами й елементами, між процесами організації та самоорганізації в суспільстві. Це, передбачає формування організаційно-господарських відносин знизу вверху, а не навпаки. Концепція публічних послуг передбачає зближення правового регулювання державного контролю у сфері господарської діяльності за допомогою господарсько-правових засобів, які ґрунтуються на розгляді функціональної діяльності органів державного контролю як послуг, а суб'єктів господарювання як клієнтів, що їх отримують. В її основу кладеться необхідність розширення організаційно-господарських обов'язків і гарантій відповідальності органів державного контролю (нагляду) з одного боку, та посилення правового захисту інтересів суб'єктів господарювання, з іншого.

По-друге, суб'єктам господарювання потрібно гарантувати можливість превентивного захисту їх прав і законних інтересів. Реалізувати цей задум можна шляхом побудови відносин між органами державного контролю і суб'єктами господарювання за принципом партнерських відносин та за участю громадських організацій. Слід відмітити органічний зв'язок між державним та громадським контролем. Оскільки за державою стоїть народ, державу можна розглядати як організаційно-правову форму, яку використовує народ для організації своєї життєдіяльності. Це положення є підставою для постановки питання про контроль громадянського суспільства над державою. Походження від народу (публіки) власне і є підґрунтям для оцінки держави як публічного суб'єкта права. Ст. 5 Конституції України говорить, що народ здійснює владу через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Відповідно народ в особі створених ним громадських організацій громадського контролю буде мати можливість впливати на формування політики здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / за ред. В. К. Мамутова. К.: Юрінком Інтер, 2004. 688 с.
2. Беляневич О. А. Господарське договірне право (теоретичні аспекти): монографія. К.: Юрінком Інтер. 2006. 592с.
3. Никитченко Н.В. Методи виявлення юридично важливих фактів при проведенні податкового контролю . *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-1. – С. 158–160.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Юридичний факультет
Кафедра господарського права**

***АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА
І ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ***

*(матеріали круглого столу,
м. Київ, 9 листопада 2018 р.)*

**Київ
Видавництво Ліра-К
2018**

Відповідальний за випуск

В. С. Щербина – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, в.о. завідувача кафедри господарського права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Упорядник

В. В. Поєдинок – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Актуальні проблеми господарського права і господарського процесу: Матеріали круглого столу (м. Київ, 9 листопада 2018 р.) – К. : Видавництво Ліра-К, 2018. – 260 с.

ISBN 978-617-7605-90-3

Видання містить тези виступів учасників круглого столу «Актуальні проблеми господарського права і господарського процесу» (м. Київ, 9 листопада 2018 р.). Розглядаються актуальні питання правового регулювання господарських відносин в Україні, новели господарського процесу, визначаються перспективні напрями розвитку господарського і господарського процесуального законодавства та відповідної доктрини в умовах стратегічного курсу України на європейську інтеграцію.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів закладів вищої освіти, юристів-практиків.

Тексти статей подано в авторській редакції

© Київський національний університет імені
Тараса Шевченка. Юридичний факультет.
Кафедра господарського права, 2018
© Видавництво Ліра-К, 2018

Косінова К.С. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ТА АУТСОРСИНГОВІ ВІДНОСИНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ПРАВОВОЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ	85
Кравець І.М. РИНКИ ЯК ОРГАНІЗАТОРИ ТОРГІВЛІ	88
Лавренюк Т.А. ПРИНЦИПИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА: ПРОБЛЕМА ЗМІСТОВНОЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДНОСТІ	92
Ліукач І.В. ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ НЕФІНАНСОВОГО ЗВІТУ В КОНТЕКСТІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ	95
Мазалова А.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	99
Милошкіна В.К. СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: ДОСВІД ЄС ТА ПОТЕНЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ ДЛЯ УКРАЇНИ	103
Менів Я.О. ПУБЛІЧНІ ІНТЕРЕСИ В ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВЕЛИКОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	107
Мілаш В.С. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВІРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	110
Никитченко Н.В. ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ	114
Ніколенко Л.М. ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ	118
Олюха В.Г. ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ДОГОВОРУ АУТСОРСИНГУ	121